# WROCŁAWSKIE WIADOMOŚCI KOŚCIELNE

PISMO URZĘDOWE KURII ARCYBISKUPIEJ WROCŁAWSKIEJ

Rok XL Wrocław, kwiecień 1987 r. Nr 4

## I. AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ

### INSTRUKCJA KONGREGACJI KULTU BOŻEGO O MSZACH DLA GRUP SPECJALNYCH

Jednym z głównych celów duszpasterskiego działania Kościoła jest wychowanie wiernych do coraz ściślejszej wspólnoty kościelnej tak, aby każdy wierny, zwłaszcza przez udział w liturgii, gorliwie jednoczył się z braćmi we wspólnocie Kościoła zarówno powszechnego jak i lokalnego.

Zgromadzenie liturgiczne, któremu przewodniczy ten, kto ma władzę zwoływania ludu Bożego, kierowania nim, nauczania i uświęcania, jest znakiem oraz narzędziem jedności całego rodzaju ludzkiego, a na pierwszym miejscu Kościoła z Chrystusem [1].

Dokonuje się to i wyraża w sposób rzeczywisty we wspólnym sprawowaniu Eucharystii, zwłaszcza w niedziele i święta, tak pod przewodnictwem biskupa jak i we wspólnocie parafialnej, której duszpasterz zastępuje biskupa [2].

Troska duszpasterska obejmuje również grupy specjalne, nie dla podtrzymywania pewnego rozdziału czy tworzenia „małych kościołów" lub ustanawiania przywilejów, lecz aby zaspokoić szczególne potrzeby wiernych i pogłębić życie chrześcijańskie, zgodnie z potrzebami i formacją osób tworzących daną grupę. Wykorzystuje się wszystkie dobrodziejstwa, jakie wypływają z tego szczególnego związku duchowego lub apostolskiego oraz z dążności do wzajemnego budowania się.

Praktyka duszpasterska wskazuje w sposób wystarczający, jak skuteczną pomocą dla tych grup mogą stać się specjalne nabożeństwa. Jeżeli bowiem są urządzane w sposób właściwy i roztropny, nie przynoszą szkody jedności parafialnej, lecz wspomagają działalność misyjną parafii, ponieważ mogą bardziej bezpośrednio dosięgnąć niektórych wiernych, innym zaś zapewnić głębszą formację.

Ponadto żywotność takich zespołów czerpie energię stąd, że na tzw. zebraniach modlitewnych łączy się wspólną medytację nad chrześcijańską prawdą ze wspólnym wysiłkiem zewnętrznym, by dostosować do niej własny styl życia, co osiąga się przez zastosowanie sposobów i for-

muł bardziej odpowiadających danemu zespołowi, zwłaszcza przez czytanie Słowa Bożego i rozmyślanie; często także przez sprawowanie Eucharystii, która jakby dopełnia takie spotkania i staje się ich ukoronowaniem.

Obecnie wyraża się wielkie pragnienie, by na tego rodzaju zebraniach uczestniczyć w Eucharystii. Z tego powodu wydało się rzeczą pożyteczną podać pewne zasady dotyczące sposobu sprawowania Eucharystii, ażeby odbywała się ona w sposób uporządkowany, dokładnie i z powagą, przynosząc korzyść duchową uczestnikom, z poszanowaniem właściwej natury kultu religijnego.

1. Należy dokładnie rozważyć, uwzględniając wszystkie okoliczności, czy w poszczególnych wypadkach sprawowanie Eucharystii jest rzeczą pożyteczną z punktu widzenia duszpasterskiego, czy też raczej jest wskazane urządzenie innego nabożeństwa o charakterze religijnym.

2. Do grup specjalnych, dla dobra których można sprawować Eucharystię, wypada zaliczyć następujące:

a) Spotkania w celu odprawienia ćwiczeń duchowych, jednodniowe lub kilkudniowe spotkania dla rozważania tematów religijnych lub duszpasterskich, zebrania apostolstwa świeckich, ewentualnie innych tego rodzaju stowarzyszeń.

b) Spotkania pewnej grupy parafian podejmowane w celach duszpasterskich.

c) Zebrania wiernych mieszkających daleko od kościoła parafialnego, odbywane w określonych terminach z troską o własną religijną formację.

d) Spotkania wiernych jednego stanu, którzy zbierają się, aby otrzymać pouczenie lub formację religijną bardziej do nich dostosowaną.

e) Spotkania rodzinne przy chorych lub starszych osobach, które nie wychodzą z domu i dlatego nigdy nie mogą uczestniczyć we Mszy św. w kościele. W takich wypadkach dołączają się krewni i inni opiekujący się danymi osobami.

f) Zebrania rodzinne z okazji modłów przy zmarłym lub z innej okazji o charakterze religijnym.

3. Sprawowanie Eucharystii dla grup specjalnych z zasady powinno się odbywać w miejscu świętym.

4. Władza zezwalania na sprawowanie Eucharystii dla grup specjalnych poza miejscem świętym jest zarezerwowana ordynariuszowi miejsca, ewentualnie ordynariuszowi zakonnemu gdy chodzi o podległe mu domy. Powinni oni jednak udzielać tego zezwolenia, zwłaszcza gdy chodzi o odprawianie w domach prywatnych lub w instytutach tylko wtedy, gdy miejsce jest odpowiednie i godne[3], zawsze z wykluczeniem sypialni[4]. *

Jednak i na to trzeba zwrócić uwagę, by domaganie się bardziej

* Uwaga tłumacza: KPK, kan. 932 § 1 mówi tylko o „odpowiednim miejscu", „in loco henesto". Wykluczenie sypialni nie zawsze jest możliwe przy Mszach odprawianych u chorych.

obszernego i godniejszego pomieszczenia nie prowadziło do wyróżniania pewnych rodzin przed innymi. W ten sposób mogłyby odżywać w nowej formie przywileje potępione w Konstytucji o liturgii [5].

5. Należy mieć na uwadze podstawowe zasady zawarte w instrukcji „Eucharisticum Mysterium" [6], a zwłaszcza następujące:

a) Ofiara eucharystyczna i święta Uczta w ten sposób tworzą jedno misterium, że są wzajemnie złączone bardzo ścisłym węzłem teologicznym i sakramentalnym.

b) Żadnej Mszy św. nie można uważać w sposób ekskluzywny za czynność własną zebrania partykularnego, lecz trzeba ją uważać za czynność Kościoła, w której kapłan wypełniając swoją funkcję przewodniczy całej akcji liturgicznej jako sługa Kościoła.

c) O wszystko należy zatroszczyć się w ten sposób, by odpowiednio przygotowane miejsce, wygląd osób i rzeczy, wyrażały najwyższy kult, który należy się prawdziwemu Bogu, czczonemu w Najśw. Sakramencie Eucharystii.

6. Aby lepiej dostosować odprawianie Eucharystii do okoliczności rzeczy i osób, należy odpowiednio ułożyć poszczególne części z uwzględnieniem ogólnych norm i następujących zasad:

a) Jak najbardziej trzeba się zatroszczyć o czynne uczestnictwo wiernych, uwzględniając szczególne okoliczności, w których dokonuje się odprawianie Eucharystii oraz sposób łatwiejszego osiągnięcia tego celu.

b) Stosownie do rodzaju danej grupy odprawianie może poprzedzić chwila medytacji tekstów Pisma św. lub jakieś pouczenie duchowe.

c) Oprócz pouczenia wstępnego, celebrans może krótko wprowadzić do Liturgii słowa przed rozpoczęciem czytań i do Liturgii eucharystycznej przed prefacją. Może także powiedzieć kilka słów przed rozesłaniem wiernych. Nie powinien jednak tego czynić w czasie Modlitwy Eucharystycznej.

d) Zachowując w mocy przepis zawarty w zamieszczonych poniżej punktach f) i h), z wyjątkiem tego, co wykonuje komentator, wierni powinni się powstrzymać w czasie odprawiania Eucharystii od rozważań, pouczeń i podobnych czynności.

e) Mając na uwadze szczególne okoliczności, można w Liturgii słowa dobrać teksty bardziej odpowiadające szczególnemu charakterowi Mszy, byleby zostały wzięte z tekstów zatwierdzonego lekcjonarza.

f) Czytania poprzedzające Ewangelię może odczytać ktoś z uczestników (mężczyzna lub kobieta), natomiast Ewangelię powinien głosić tylko kapłan lub diakon, gdy jest do dyspozycji.

g) W homilii kapłan powinien nawiązać do tego specjalnego charakteru Mszy i naświetlić powiązania zachodzące między zebraną tam grupą a Kościołem lokalnym i powszechnym.

h) Modlitwę wiernych można dostosować do szczególnych okoliczności, zachowując zawsze jej religijny charakter. Należy jednak zwrócić uwagę na to, by nie pominąć całkowicie intencji ogólnych za Kościół,

za świat, za braci znajdujących się w potrzebie oraz za otaczających ołtarz. Jest rzeczą dozwoloną, by obecni dołączyli jakąś specjalną intencję uprzednio należycie przygotowaną.

7. Bardziej doskonałe i pełniejsze uczestnictwo we Mszy św. dokonuje się przez przyjęcie sakramentalnej Komunii św.

Gdy idzie o sposób rozdzielania Komunii św., trzeba stosować praktykę prawnie obowiązującą w poszczególnych diecezjach. Co zaś dotyczy Komunii św. pod dwiema postaciami, należy zachować przepisy ustalone w Ogólnym wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego [7]. Nie zezwala się jednak na tę formę Komunii św. w Mszach odprawianych w domu, chyba że chodzi o udzielenie wiatyku [8].

8. Dla ożywienia uczestnictwa wiernych, zwłaszcza w pewnych okolicznościach, może się okazać pożyteczny także śpiew sakralny, ponieważ potęguje jednomyślność. Jednakże i w tej dziedzinie trzeba mieć na uwadze przepisy dotyczące śpiewu i muzyki w czynnościach sakralnych i usuwać to wszystko, co nie odpowiada świętości obrzędu i nie podtrzymuje pobożności wiernych.

9. Ponadto trzeba czuwać, aby do Mszy odprawianych w kościele dla wszystkich wiernych nie wprowadzać tych przystosowań, na które się zezwala jedynie w omawianych tutaj wypadkach.

10. Wstępne warunki wymagane do sprawowania Eucharystii dla tych grup specjalnych poza miejscem świętym, zwłaszcza w domach prywatnych, są następujące:

a) Zezwolenia, o których mowa w numerze 4 nie powinno się udzielać na niedziele i święta nakazane, z wyjątkiem wypadków szczególnych. Chodzi o to, aby liturgicznego zgromadzenia parafialnego nie pozbawiać posługi kapłańskiej i uczestnictwa wiernych pogłębiającego życie i jedność wspólnoty.

b) Jeżeli kapłanem odprawiającym nie jest sam proboszcz, zawsze powinien powiadomić proboszcza. Natomiast proboszcz ma obowiązek przesłać biskupowi relację o odbytych Mszach dla grup specjalnych.

c) Należy zachować przepisy dotyczące postu eucharystycznego w ten sposób, by Mszy św. nie poprzedzał bezpośrednio jakiś posiłek lub uczta. Jeżeli zaś mają one miejsce po Mszy św., trzeba w miarę możności zatroszczyć się o to, by nie używano tego samego stołu, na którym sprawowano Eucharystię.

d) Do Eucharystii należy przygotować chleb przaśny, bo tylko takiego można używać w Kościele łacińskim. Powinien mieć taką formę, jakiej zgodnie ze zwyczajem używa się także w innych Mszach świętych.

e) Porą odprawiania nie powinna być późno noc.

f) Gdy chodzi o zgromadzenia rodzinne, to nie należy wykluczać tych, którzy z uzasadnionych przyczyn pragną uczestniczyć we Mszy świętej.

11. Wreszcie dla pewniejszego osiągnięcia zamierzonego celu tych Mszy oraz by uzyskać pełniejsze owoce duchowe, trzeba zarówno w

przygotowaniu jak i samym odprawianiu zatroszczyć się o zachowanie godności całej czynności świętej. Należy też wybrać bardziej odpowiednią formę i poszczególne elementy, z zachowaniem przepisów liturgicznych. Stąd:

a) Teksty obowiązujące we Mszy św. mogą być dobierane z mszału lub z zatwierdzonych dodatków. Jako samowolę trzeba potępić wszelką zmianę, zachowując wszakże w mocy przepis zawarty w numerze 6, e).

b) Wyposażenie ołtarza, naczynia święte i szaty powinny odpowiadać obecnym przepisom liturgicznym co do liczby, formy i jakości[9].

c) Gdy idzie o gesty celebransa i ceremonie, jak również o ubiór uczestników, to obowiązują te same przepisy co i przy zwykłym odprawianiu Mszy św.

Zachęca się duszpasterzy, aby głębiej rozważyli pożytek duchowy płynący z tak odprawianych Mszy dla formacji dusz. Tylko wtedy są one owocne, jeżeli prowadzą uczestników do pełniejszego zrozumienia chrześcijańskiego misterium, do rozwoju kultu Bożego i do włączenia się w kościelną wspólnotę oraz do owocniejszego praktykowania apostolatu i bratniej miłości.

Chociaż obecnie nie brak takich, którzy odnowę upatrują w nowinkach, czasem niezdrowych, ale sensacyjnych i w nowych dowolnych formach odprawiania liturgii, które wymyślają, to jednak kapłani, zarówno diecezjalni jak i zakonni, rzeczywiście zatroskani o dobro wiernych powinni zdawać sobie sprawę z tego, że droga trwałego i uświęcającego duszpasterstwa polega na stałej i wielkodusznej wierności względem woli Kościoła wyrażonej w Jego nakazach, normach i strukturach.

Co zaś oddala od wspomnianej zasady, to chociażby wabiło pozorami, wprowadza zamieszanie w umysłach wiernych, pozbawia posługę kapłańską namaszczenia i czyni ją bezowocną.

Powyższa Instrukcja sporządzona z polecenia Papieża przez Kongregację Kultu Bożego i przez samego Papieża zatwierdzona, będzie na przyszłość regulowała sprawę odprawiania Mszy św. dla grup specjalnych.

**Wydana w Watykanie, dnia 15 maja 1969 r., w uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego.**

**H. BUGNINI**
**Sekretarz**

**BENNO Kard. GUT**
**Prefekt**

PRZYPISY

1 KK nr 1; KL nr 83.

2 KK nr 26 i 28; KL nr 41—42; Instrukcja „Eucharisticum Mysterium" nr 26—27.

3 Por. OWMR nr 253.

4 Por. Motu proprio „Pastorale munus", nr 7; Reskrypt papieski „Cum admotae", 6 listopada 1964, nr 4.

5 KL nr 32.

6 Instrukcja „Eucharisticum Mysterium", nr 3.

7 OWMR nr 240—243.

8 Por. Instrukcja „Eucharisticum Mysterium", nr 32, 6 i 41.

9 Por. OWMR nr 268—270; 290—296; 297—310.

**Tłumaczenia powyższej Instrukcji na język polski dokonała Komisja Episkopatu Polski do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego.**

**† Biskup Tadeusz Rybak**
**Przewodniczący Komisji**

## II. AKTA EPISKOPATU POLSKI

### LIST PASTERSKI EPISKOPATU POLSKI DO WIERNYCH PRZED WPROWADZENIEM DO LITURGII „MSZAŁU RZYMSKIEGO DLA DIECEZJI POLSKICH"

#### Wstęp

**Umiłowani w Panu Siostry i Bracia.**

Drugi Krajowy Kongres Eucharystyczny, w którego klimacie już żyjemy, skłania nas, byśmy z pokorą i w atmosferze modlitewnego skupienia, starali się pełniej odkryć treść tego niewysłowionego daru, jaki w Eucharystii powierzył nam Jezus Chrystus.

Kościół święty w nauczaniu Soboru Watykańskiego II przypomina nam, że ta Wielka Tajemnica Wiary stanowi „źródło i zarazem szczyt całego życia chrześcijańskiego" (KK 11), i wzywa nas, byśmy w niej czynnie, świadomie i pobożnie często uczestniczyli. Zastanówmy się, dlaczego sprawowanie Eucharystii stanowi tak ważne wydarzenie w życiu wierzących w Chrystusa i dlaczego Kościół podejmuje wysiłki, by nasze w niej uczestnictwo było coraz głębsze?

#### 1. Eucharystia — darem miłości Jezusa Chrystusa

Jezus Chrystus „umiłowawszy swoich na świecie do końca" (J 13, 1), ustanowił podczas Ostatniej Wieczerzy Najświętszą Eucharystię, aby „w niej na całe wieki, aż do swego przyjścia utrwalić Ofiarę Krzyża, i tak umiłowanej Oblubienicy — Kościołowi — powierzyć pamiątkę swej Męki i Zmartwychwstania" (KL 47). Tę najświętszą czynność polecił sprawować Apostołom i ich następcom w tym celu, by zbawienie dokonane przez Jego śmierć i zmartwychwstanie mogło się stawać udziałem ludzi wszystkich czasów i wszystkich pokoleń.

Kościół wierny temu poleceniu, po Zesłaniu Ducha Świętego gromadzi się i przy stole słowa Bożego czyta to, co zostało napisane o Jezusie Chrystusie w Piśmie świętym (por. Łk 24, 27), a przy stole eucharystycznym wielbi Boga i składa Mu dzięki za Jego wielkie dobrodziejstwa, zwłaszcza za dar odkupienia. Ofiaruje Ojcu Chrystusa obecnego pod postaciami chleba i wina i wraz z Nim składa w darze samego siebie oraz karmi się Jego Ciałem i Krwią.

Jezus Chrystus umiłował nas „aż do końca", to znaczy aż do śmierci krzyżowej. Zmartwychwstając pokonał śmierć i przez swego Ducha żyje w Kościele „aż do skończenia świata" (Mt 28, 20). Żyje zwłaszcza w Eucharystii jako EMMANUEL, czyli BÓG z NAMI i obdarza nas swoją niezmienną miłością. Pozostaje On pośród nas, by — jak uczy papież Paweł VI — „kształtować nasze obyczaje, rozwijać w nas cnoty, umacniać słabych, a wszystkich, którzy zbliżają się do Niego, pobudzać, by

Go naśladowali, by na Jego przykładzie uczyli się być cichymi i pokornego serca, i nie szukali własnych korzyści, lecz Bożych" (enc. Mysterium fidei).

## 2. Nasz obowiązek i zaszczyt udziału w Eucharystii

Miłość Chrystusa trwająca w Eucharystii przynagla nas i zobowiązuje. Pociągnięci tą miłością gromadzimy się na Mszę świętą, zwłaszcza w dniu Pańskim, w niedzielę. Jest to bowiem dzień zwycięstwa Jezusa Chrystusa nad grzechem, śmiercią i szatanem. Dlatego radujemy się szczególnie w tym dniu, że dzięki chwalebnemu zmartwychwstaniu naszego Pana „umarliśmy dla grzechu, żyjemy zaś dla Boga w Chrystusie" (por. Rz 6, 11), że staliśmy się „dziećmi Bożymi" (J 1, 12) i „uczestnikami boskiej natury" (2P 1, 4). Ożywiamy też naszą nadzieję, że żyć będziemy na wieki z naszym Panem w domu Ojca. Przychodzimy na sprawowanie Eucharystii, ponieważ przez wiarę i chrzest należymy do Kościoła, który jest Ciałem Chrystusa i wielkim zgromadzeniem Jego uczniów żyjących na całym świecie. Uczestniczymy w niej, aby w zjednoczeniu z Chrystusem przy stole Bożego Słowa i Ciała Pańskiego znajdować siłę do opanowania namiętności i zapobiegania grzechom, na które jesteśmy narażeni (por. enc. Mysterium fidei).

Kościół zatroskany „aby chrześcijanie nie byli obecni na Mszy św. jak obcy i milczący widzowie" (KL 48), zawsze z wielką starannością podejmował odnowę liturgii, zwłaszcza liturgii eucharystycznej. Powodowany dążeniem, byśmy tajemnice naszej wiary lepiej rozumieli i wyznawali, wprowadził po Soborze Watykańskim II do całej Liturgii języki narodowe i odnowił sposób jej sprawowania. Pragnieniem bowiem naszej dobrej Matki-Kościoła jest, abyśmy sprawując Mszę świętą, wzrastali w wierze przez słuchanie i przyjmowanie słowa Bożego, byśmy się modlili wspólnie jako jedna rodzina dzieci Bożych, abyśmy składali Ojcu dziękczynienie — czyli EUCHARYSTIĘ — za dzieło zbawiania oraz, abyśmy „ofiarując niepokalaną hostię nie tylko przez ręce kapłana, lecz także razem z nim, uczyli się samych siebie składać w ofierze i za pośrednictwem Chrystusa z każdym dniem doskonalili się w zjednoczeniu z Bogiem i wzajemnie ze sobą" (KL 48).

Chrystus obecny w Kościele nie przestaje zapraszać swoich uczniów: „Bierzcie i jedzcie wszyscy. To jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane. Bierzcie i pijcie wszyscy. To jest bowiem kielich Krwi mojej..., która za was i za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów". „Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, trwa we Mnie a Ja w nim" (J 6, 56). „Kto trwa we Mnie a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić" (J 15, 5).

## 3. Mszał — księgą modlitwy Kościoła, darem i zadaniem

Liturgia Mszy świętej — to przede wszystkim niewidzialne, ale rze-

czywiste działanie Chrystusa jedynego Kapłana. To także działanie i modlitwa Kościoła zjednoczonego z Chrystusem.

W ciągu minionych dwudziestu lat po Soborze Watykańskim II, Episkopat Polski stopniowo ogłaszał w języku polskim kolejne księgi konieczne do sprawowania Mszy świętej, sakramentów i codziennej modlitwy Kościoła. Przyjmowaliśmy je z wdzięcznością, w postawie posłuszeństwa Duchowi Świętemu, który był źródłem światła i mocy dla Soboru, który też zapewnia owocowanie jego postanowieniom.

W tym roku otrzymujemy wielki skarbiec modlitwy, jakim jest nowy „Mszał Rzymski dla Diecezji Polskich". Jest on, dostosowanym do naszych potrzeb i warunków, tłumaczeniem Mszału, jaki papież Paweł VI ogłosił w języku łacińskim. Ten nowy Mszał przybliża nam wielkie bogactwo dziękczynnej i błagalnej modlitwy Kościoła naszych czasów. O tym bogactwie świadczy choćby fakt, że znajdujemy w nim 10 modlitw eucharystycznych, a wśród nich trzy modlitwy, które mogą być używane we Mszy świętej z udziałem dzieci, gdyż bardziej odpowiadają ich poziomowi umysłowemu i duchowemu. Mszał zawiera ponad 90 prefacji na niedzielę, uroczystości i różne okresy roku liturgicznego. Te liczne teksty pozwalają nam przeżywać pełniej tajemnicę odkupienia dokonanego w Jezusie Chrystusie i pobudzają nas, byśmy w zjednoczeniu z Aniołami i Świętymi w niebie — wyrażali dziękczynienie Ojcu niebieskiemu za Jego dzieła miłości spełniane w historii zbawienia.

Nowy Mszał zawiera obfitość modlitw na niedziele, uroczystości i święta ku czci Chrystusa, na dni powszednie głównych okresów liturgicznych, jakimi są: Adwent, Wielki Post i Czas Wielkanocny. Większy niż dotąd wybór modlitw znajdujemy w Mszach ku czci Matki Bożej i Świętych pochodzących z wielu narodów świata, których imiona zostały wprowadzone do kalendarza Kościoła także w ostatnich latach. Modlitwy nowego Mszału lepiej wypowiadają potrzeby wiernych przeżywających różne okoliczności życia, jak: rozpoczęcie roku cywilnego, podjęcie nowego rodzaju pracy, zbieranie plonów, posłanie do pracy apostolskiej i misyjnej, choroba, uwięzienie, wygnanie, pragnienie pokoju i sprawiedliwości. Szczególnie wymowne są modlitwy tak zwanych Mszy obrzędowych, które sprawujemy w połączeniu z liturgią sakramentów oraz niektórych poświęceń i błogosławieństw.

Nowe modlitwy Mszy za zmarłych kierują nasze oczy ku Chrystusowi, który swą śmiercią i zmartwychwstaniem rozjaśnił tajemnice ludzkiego losu oraz wskazał na sens życia, cierpienia i śmierci.

Podczas sprawowania Mszy świętej modlitwy zanoszone przez kapłana są także modlitwami wiernych. Zgromadzeni wokół naszego Pana Jezusa Chrystusa, przez Niego i z Nim zwracamy się w Duchu Świętym do Ojca jako wspólnota ludu Bożego. Kapłan zanosi modlitwy do Boga w naszym imieniu. Słowa wypowiadane głośno przez celebransa są zatem modlitwą nas wszystkich i dlatego wymagają, byśmy w nich uczestniczyli z wiarą, byśmy podążali za nimi myślą i sercem oraz potwier-

dzali je zgodną odpowiedzią „Amen", co oznacza „niech się tak stanie". Pamiętajmy, że wspólna modlitwa ma szczególną godność i wartość, gdyż spełnia się w niej obietnica Chrystusa zawarta w słowach: „zaprawdę, powiadam wam: Jeśli dwaj z was na ziemi zgodnie o coś prosić będą, to wszystkiego użyczy im mój Ojciec, który jest w niebie. Bo gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam ja jestem pośrodku nich" (Mt 18, 19 n).

**Zakończenie**

Jezus Chrystus umiłował nas „aż do końca". Niech każde uczestnictwo we Mszy świętej — przy stole słowa Bożego i przy stole eucharystycznym — będzie naszą ochotną odpowiedzią na tę miłość i niech umacnia nas w miłości, którą winniśmy się wzajemnie obdarzać jako chrześcijanie, dzieci jednego Ojca, prawdziwi uczniowie Jezusa Chrystusa.

Wszystkich kapłanów i katechetów prosimy, by odkrywali wartości nowego Mszału oraz wyjaśniali i przybliżali je wiernym. Niech celebransi, jako dobrzy słudzy Kościoła, każdą modlitwę wypowiadają z taką wiarą, dokładnością i pobożnością, aby wierni słuchając ich słów, jednoczyli się we wspólnym dziękczynieniu i błaganiu.

Niech nowy Mszał dopomoże nam jeszcze pełniej odkryć niewyczerpane bogactwo miłości Zbawiciela, dzięki której Kościół pielgrzymujący karmi się w drodze Jego Ciałem i Krwią, aż dojdzie do pełni radości i uczestnictwa w wiecznej uczcie Baranka.

Wszystkim kapłanom, katechetom i wiernym, na radosny trud przyjęcia nowego Mszału i kształtowania postawy czynnego uczestnictwa w liturgii Mszy świętej z serca błogosławimy.

**Jasna Góra, dnia 12 grudnia 1986 roku.**

**Podpisali: kardynałowie, arcybiskupi i biskupi polscy**

## II. AKTA EPISKOPATU POLSKI

### INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI DLA DUCHOWIEŃSTWA W ZWIĄZKU Z WYDANIEM NOWEGO MSZAŁU OŁTARZOWEGO

Wykonując uchwałę 2 Soboru Watykańskiego papież Paweł VI ogłosił w roku 1969 zreformowane Obrzędy Mszy św. zawierające cztery Modlitwy Eucharystyczne. Ten dokument został przetłumaczony i tekst włączono do Mszału polsko-łacińskiego drukowanego w Paryżu. Następnie wydano kompletny Mszał rzymski w roku 1970. W następnych latach

wydanie to zostało gruntownie poprawione i ubogacone nowymi tekstami. W roku 1975 ukazało się drugie wydanie wzorcowe Mszału rzymskiego (Editio typica altera). W oparciu o to drugie wydanie tłumaczono teksty mszału łacińskiego na język polski. Ukazały się studyjne wydania Obrzędów Wielkiego Tygodnia oraz kilka wydań Mszału rzymskiego dla diecezji polskich. Mszały studyjne zawierały tylko najpotrzebniejsze formularze, ich tekst polski nie był ostateczną wersją przekładu.

Stolica Apostolska wezwała wszystkie Konferencje Episkopatów do zrewidowania przekładów dokonanych bezpośrednio po Soborze. We wszystkich krajach Europy wyznaczone komisje narodowe, lub wspólne dla wielu narodów, dokonały tego dzieła. Także w Polsce Komisja Episkopatu do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego po zebraniu opinii Księży Biskupów, diecezjalnych Komisji do Spraw Liturgii i znawców języka polskiego, przeprowadziła rewizję przekładu stałych tekstów Mszy św. Podkomisja do Spraw Muzyki Kościelnej zrewidowała używane melodie i opracowała melodie do nowych tekstów mszału.

Poprawione przekłady tekstów stałych i tekstów zmiennych zostały zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski i przez Stolicę Apostolską. Wypada przypomnieć słowa papieża Pawła VI: „Teksty liturgiczne zatwierdzone przez kompetentną władzę i potwierdzone przez Stolicę Apostolską należy zachowywać z religijną czcią. Nikomu nie wolno ich zmieniać, skracać, przedłużać lub opuszczać według własnego uznania. W dziedzinie liturgii Kościół jest wyrozumiałą matką, która troszczy się o to, aby jej dzieci mogły czynnie, świadomie i pobożnie uczestniczyć w świętych obrzędach. To jednak, co zostało prawnie ustalone ma moc prawa kościelnego, które w sumieniu zobowiązuje do posłuszeństwa, i to tym bardziej, gdy chodzi o prawa dotyczące najświętszej czynności" (AAS 57/1965/970).

Obecnie otrzymujemy pełne wydanie nowego Mszału rzymskiego dla diecezji polskich. Nowy mszał nie wprowadza zmian obrzędowych w sposobie odprawiania Mszy św., lecz wprowadza bardzo wiele nowych tekstów. Wydanie tego mszału jest okazją do przypomnienia niektórych zasad i zmodyfikowania ustaleń, które już zostały ogłoszone.

### I. Umiejętność przewodniczenia liturgii mszalnej

1. „Msza św. jest w najwyższym stopniu czynnością świętą" (KL 7), jest uobecnieniem zbawczego misterium śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. To wielkie misterium dokonuje się przez słowa i gesty kapłana, w którym staje się obecny sam Chrystus. Trzeba stale pamiętać, że Chrystus jest prawdziwie i rzeczywiście obecny w osobie odprawiającego kapłana" (por. KL 7; Paweł VI, Encyklika „Mysterium fidei"). Sposób sprawowania Najśw. Ofiary przez kapłana powinien wiernym ułatwić pamięć o obecności Chrystusa.

2. Kapłan, jako przewodniczący zgromadzenia liturgicznego winien w sposób godny i pobożny odprawiać Mszę świętą. Winien posiąść wszystkie potrzebne do tego umiejętności. Dotyczy to zwłaszcza poprawnej recytacji i śpiewu tekstów liturgicznych. Aby wierni dobrze słyszeli głos kapłana potrzebne jest sprawnie działające nagłośnienie. Urządzenie takie powinno być zainstalowane w każdym kościele i czynne także w dni powszednie, jeżeli dobro wiernych tego wymaga.

3. Kierowanie liturgią, która jest czynnością Chrystusa i zorganizowanego hierarchicznie ludu Bożego, należy do władzy kościelnej. Nikomu innemu, choćby nawet był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego dodawać, ujmować lub zmieniać w liturgii (KL 22). Odnowione księgi liturgiczne przewidują jednak możność wyboru tekstów przez celebransa. Z możliwości tych należy korzystać kierując się zawsze kryterium większego dobra duchowego wiernych.

4. Warunkiem poprawnego sprawowania liturgii jest wcześniejsze staranne przygotowanie celebransa, ministrantów, śpiewaków i organisty.

5. Przewodniczący zgromadzenia liturgicznego winien pamiętać, że brak odpowiedniego przygotowania liturgii, np. nieporadna i płytka treściowo improwizacja słowa wstępnego lub innych zachęt i wprowadzeń, albo niepoprawny sposób czytania tekstów biblijnych lub słaby śpiew i muzyka, wpływają ujemnie na uczestników i utrudniają owocny udział w liturgii. Należy pamiętać, że odpowiedzialnym za całokształt liturgii i sposób jej sprawowania jest celebrans, a zwłaszcza proboszcz lub rektor kościoła. Do ich obowiązków należy również troska o stałą i właściwą formację służby liturgicznej (ministrantów, lektorów, scholi, chóru, organisty i kościelnego).

## II. Bogactwo treściowe nowego mszału

6. Kapłani są obowiązani starannie przestudiować Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego (OWMR). W razie wątpliwości, jak sprawować liturgię Mszy, tam należy szukać wyjaśnienia. Zwraca się uwagę na uprawnienie rektora kościoła co do wyboru formularza mszalnego zawarte w numerze 333.

7. Rozdział V OWMR omawia urządzenie i wystrój kościoła do sprawowania Eucharystii. Przepisy tego rozdziału należy zachować przy projektowaniu nowych kościołów i adaptowaniu już istniejących do potrzeb liturgii.

8. W prezbiterium oprócz ołtarza należy wyodrębnić miejsce przewodniczenia oraz miejsce głoszenia słowa Bożego. Miejscem głoszenia słowa Bożego z zasady powinna być stała ambona, a nie zwykły przenośny pulpit. Ambona powinna być tak umieszczona, by czytający i mówiący byli dobrze widziani i słyszani przez wiernych. W tym celu ambo-

na powinna być wyposażona w mikrofon odrębny od ołtarzowego (OWMR nr 271—272).

9. Teksty stałych części Mszy św. zostały wzbogacone. Wprowadzono nowe formuły pozdrowienia oraz wstępy do aktu pokuty, do Modlitwy Pańskiej i do modlitwy o pokój. Podane w mszale wezwania w trzeciej formie aktu pokuty mają charakter przykładu. Na ich wzór można formułować inne wezwania. Ich liczba nie może przekraczać trzech.

10. Wprowadzenie nowego mszału jest okazją, aby uporządkować odmawianie i śpiewanie tekstów mszalnych. Należy zachować aklamację: „Bo Twoje jest królestwo i potęga, i chwała na wieki". Przypomina się, że także w formule końcowego błogosławieństwa i błogosławieństwa w formułach sakramentalnych nie wolno opuszczać spójnika „i".

11. Wprowadzono nowe Modlitwy eucharystyczne. Obok czterech dotychczasowych mamy: V w czterech wersjach tematycznych: a, b, c, d; dwie Modlitwy eucharystyczne o tajemnicy pojednania i trzy na Msze z udziałem dzieci. Biskupi polscy zwrócili się do Stolicy Apostolskiej o zatwierdzenie polskich przekładów tych modlitw, które powstały po opublikowaniu wydania typicznego Mszału rzymskiego w przekonaniu, że przyczynią się one do głębszego udziału w misterium Eucharystii. Kapłani mogą je odmawiać w zależności od potrzeb wiernych. Należy ściśle przestrzegać przepisów podanych przed tekstami tych modlitw. Dotyczy to szczególnie modlitw eucharystycznych w Mszach z udziałem dzieci.

12. Modlitwa eucharystyczna jest modlitwą przewodniczącego. Nie mogą jej odmawiać wierni wspólnie z kapłanem. Dotyczy to również końcowej doksologii: Przez Chrystusa, z Chrystusem... Wierni potwierdzają swój udział w Modlitwie eucharystycznej śpiewając: Amen. Uroczyste „Amen" po doksologii w Mszach śpiewanych może być kilkakrotnie powtórzone.

13. Mszał podaje dwie melodie pozdrowień, modlitw mszalnych i Modlitwy Pańskiej. Jedną podano przy tekstach Obrzędów Mszy św., drugą w Dodatku. Do tekstów mszalnych wolno używać tylko melodii zatwierdzonych przez Konferencję Episkopatu do tego celu.

14. Nowy mszał zawiera 97 prefacji. Aby je poprawnie wykonać, należy śpiew starannie przygotować. Diecezjalne Komisje Muzyki Kościelnej powinny zorganizować szkolenie w dekanatach i ewentualnie dostarczyć duchowieństwu taśmy z nagraniami melodii śpiewów celebransa.

15. Podano melodie do czterech aklamacji po przeistoczeniu. Należy stopniowo wprowadzać je w życie. Można rozpocząć od recytacji tych aklamacji na Mszach recytowanych. Najlepiej wprowadzać aklamacje stopniowo. Po utrwaleniu w pamięci aklamacji drugiej, wprowadzać trzecią itd.

16. Nowy mszał przewiduje uroczyste błogosławieństwo na końcu

Mszy św. Udzielanie tych błogosławieństw powinno się stać normalną praktyką w niedziele, uroczystości, święta i w Mszach obrzędowych.

### III. Zatwierdzone zwyczaje liturgiczne

17. Przy końcu kalendarza podano zatwierdzone przez Kongregację Kultu Bożego polskie zwyczaje liturgiczne. W odprawianiu roratniej Mszy wotywnej w Adwencie należy się stosować do przepisów podanych w nowym mszale.

18. Zachowujemy tradycyjne kwartalne dni modlitw oraz dni modlitw o urodzaje. W oparciu o nr 331 OWMR Konferencja Episkopatu Polski zarządza:

a) W trzecim tygodniu Adwentu modlimy się o życie chrześcijańskie rodzin. Formularz mszalny bierzemy z odpowiedniego dnia Adwentu. Prośby za rodziny i za przygotowujących się do małżeństwa należy uwzględnić w wezwaniach Modlitwy powszechnej i w nabożeństwach dodatkowych.

b) Od Środy Popielcowej do 1 niedzieli Wielkiego Postu modlimy się o ducha pokuty. Formularz mszalny bierzemy z dnia Wielkiego Postu. Odpowiednie prośby należy uwzględnić w wezwaniach Modlitwy powszechnej i w nabożeństwach dodatkowych.

c) W czwartym tygodniu Okresu Wielkanocnego modlimy się o powołania kapłańskie i zakonne. W środę tego tygodnia należy odprawić Mszę św. o powołania do kapłaństwa (nr 16), a w piątek o powołania do życia zakonnego (nr 18), zachowując czytania mszalne z dnia. W ciągu tego tygodnia należy prośbę o powołania uwzględnić w wezwaniach Modlitwy powszechnej i w nabożeństwach dodatkowych.

d) W trzecim tygodniu września modlimy się za dzieci, młodzież i wychowawców. Prośby za młodzież i wychowawców należy uwzględnić w wezwaniach Modlitwy powszechnej i w nabożeństwach dodatkowych. Intencje te należy również uwzględnić w nabożeństwach ku czci św. Stanisława Kostki.

e) W poniedziałek, wtorek i środę po 6 Niedzieli Wielkanocnej modlimy się o dobre urodzaje i za kraje głodujące. W tych dniach należy zorganizować procesje błagalne, a po nich odprawić Mszę św. W poniedziałek Mszę w okresie zasiewów (nr 37), we wtorek Mszę o uświęcenie pracy ludzkiej (nr 36), w środę Mszę za głodujących (nr 39). Jeżeli nie można zorganizować procesji, należy odprawić modlitwy błagalne po Mszy św.

Wskazanych formularzy Mszy w różnych potrzebach nie można używać jeżeli przypada uroczystość.

### IV. Udział wiernych we Mszy św.

19. Wierni uczestniczący w Mszy św. tworzą społeczność świętą która nie tylko przez ręce kapłana lecz także razem z nim składa Bogu

Ojcu Niepokalaną Hostię. Wewnętrzne uczestnictwo powinno się uzewnętrzniać przez wspólny śpiew, wspólną postawę ciała i gesty.

20. Śpiewy procesyjne na wejście, na przygotowanie darów i na Komunię św. można zastąpić odpowiednimi pieśniami. Natomiast stałe części Mszy św.: Panie, zmiłuj się; Chwała na wysokości; Wierzę; Święty i Baranku Boży należy wykonywać według tekstów mszału. Pieśni mszalne powstały wtedy, gdy nie wolno było śpiewać ani recytować tekstów liturgiczych w dosłownym przekładzie. Obecnie Kościół poleca, aby wierni wykonywali teksty liturgiczne. Dlatego istniejące zwyczaje przeciwne należy uporządkować. W Mszach odprawianych z udziałem dzieci można stosować „Skład Apostolski".

21. Psalm responsoryjny stanowi integralną część Liturgii słowa i ma doniosłe znaczenie liturgiczne i pastoralne. „Trzeba się starać, by lud Boży umiłował na nowo modlitwę psalmów, które wciąż głoszą i przedstawiają działanie Boże w historii zbawienia" (Paweł VI, „Laudis canticum"). Psalmy zawsze były autentyczną szkołą modlitwy chrześcijańskiej. Psalmu responsoryjnego nie wolno zastępować pieśnią.

22. Jeżeli zachował się zwyczaj śpiewania pieśni do Ducha Świętego przed kazaniem, można ją wykonać we właściwym miejscu, tj. przed homilią. Ta pieśń nigdy nie była wstępem do Liturgii słowa.

23. W odprawianiu liturgii powinni czynnie uczestniczyć ministranci, lektorzy, psałterzysta i schola. W czasie Mszy odprawianych z udziałem ogółu wiernych czytania poza Ewangelią winni wykonywać odpowiednio przygotowani lektorzy; chłopcy lub dorośli mężczyźni. Psalm responsoryjny winien śpiewać psałterzysta. W wypadkach szczególnych funkcję lektora i psałterzysty może pełnić kobieta, wykonując czytania i śpiewy z miejsca głoszenia słowa Bożego (por. n. 8 niniejszej Instrukcji).

24. Zaleca się procesję z darami, w czasie której wierni powinni przynieść chleb i wino potrzebne do eucharystycznej Ofiary. Godny upowszechnienia jest zwyczaj przynoszenia do ołtarza hostii i wina przez wiernych, w których intencji odprawia się Mszę św.

25. Znakiem pokoju jest ukłon w stronę najbliżej stojących uczestników Mszy św. W małych grupach znakiem pokoju może być podanie ręki. Zgromadzenie nie wypowiada żadnej aklamacji. Tam, gdzie taki zwyczaj wprowadzono, należy go zaniechać. Duchowieństwo przekazuje sobie znak pokoju w sposób dotychczasowy.

26. Wierni uczestniczą we Mszy św. w sposób najpełniejszy przez Komunię św. Należy tę prawdę nieustannie przypominać i zachęcać do częstego przyjmowania Komunii św. W miarę możności wierni powinni przyjmować Komunię św. z darów konsekrowanych w czasie Mszy, w której uczestniczą (OWMR nr 56 h). Można używać jednej większej i głębszej pateny, na której konsekruje się hostię mszalną i komunikanty dla wiernych.

27. Komunii św. udziela się przez podanie hostii wprost do ust.

Wierni przyjmują Komunię św. w postawie klęczącej. Mogą również stać, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności. Jeżeli udziela się Komunii pod dwiema postaciami, przyjmujący ją stoją. W czasie procesji do Komunii św. należy troszczyć się o zachowanie wzorowego porządku.

28. Jednakowa postawa ciała, którą powinni zachować uczestnicy liturgii, jest znakiem wspólnoty i jedności. Wierni stoją:

a) od wejścia kapłana aż do kolekty włącznie;

b) podczas śpiewu przed Ewangelią, w czasie Ewangelii, wyznania wiary i modlitwy powszechnej;

c) od wezwania: „Módlcie się, aby..." aż do Baranku Boży, z wyjątkiem modlitwy epikletycznej i słów przeistoczenia;

d) w czasie modlitwy po Komunii i zakończenia Mszy św.

Wierni mogą siedzieć:

a) w czasie czytań i psalmu responsoryjnego;

b) w czasie homilii;

c) w czasie przygotowania darów;

d) w czasie rozdzielania Komunii św. i milczenia po Komunii św.

Wierni klęczą:

a) w czasie modlitwy epikletycznej i przeistoczenia;

b) na słowa: „Oto Baranek Boży; Panie nie jestem godzien",

c) w czasie przyjmowania Komunii świętej, jeżeli okoliczności na to pozwalają.

Ludzie w starszym wieku, słabi i chorzy mogą siedzieć w czasie całej Mszy św. i nie należy ich niepokoić. Podobnie w kaplicach szpitali i zakładów specjalnych trzeba uwzględnić stan zdrowia uczestników (OWMR nr 21).

29. W czasie wyznania wiary wszyscy pochylają się na słowa: „I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem". Klękają zaś w uroczystość Zwiastowania i Narodzenia Pańskiego.

30. Po wezwaniu do aktu pokuty i po wezwaniu „Módlmy się" należy zachować chwilę milczenia tak długą, aby wierni mogli obudzić akt skruchy lub skupić się na modlitwie. Ponadto należy dążyć do zachowania milczenia po czytaniach lub po homilii, a zwłaszcza po Komunii św.

31. Msze św. przekazywane za pomocą środków audiowizualnych powinny być bardzo starannie przygotowane i sprawowane w sposób wzorowy (Instrukcja „Inaestimabile donum" nr 19).

## V. Msze koncelebrowane

32. Msze koncelebrowane ukazują jedność kapłaństwa, ofiary i całego ludu Bożego. Zachęca się kapłanów, by koncelebrowali Msze św. kiedy nie mają obowiązku celebrowania pojedynczo. Nie można jednak koncelebrować tam, gdzie pożytek wiernych wymaga, aby kapłani celebrowali pojedynczo, w godzinach dogodnych dla wiernych.

Całą akcją liturgiczną należy tak kierować, by prowadziła wiernych do świadomego, czynnego i pełnego uczestnictwa obejmującego ciało i duszę, ożywionego wiarą, nadzieją i miłością. Takiego uczestnictwa domaga się sama natura akcji liturgicznej, a lud chrześcijański na mocy chrztu jest do niego uprawniony i zobowiązany.

**Powyższa Instrukcja została uchwalona przez 219 Konferencję Plenarną Episkopatu Polski obradującą w Warszawie w dniach 10—11 marca 1987 r.**

**Należy ją ogłosić w urzędowych pismach diecezjalnych.**

**Warszawa, 11 marca 1987 r.**

**† Józef Kard. Glemp**
**Prymas Polski**
**Przewodniczący Konferencji**
**Episkopatu Polski**

**† Biskup Tadeusz Rybak**
**Przewodniczący Komisji Episkopatu**
**d/s Liturgii i Duszp. Liturgicznego**

## INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI O KULCIE TAJEMNICY EUCHARYSTYCZNEJ POZA MSZĄ ŚW.

Księga liturgiczna: „Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą świętą" (KKTE) zawiera także najnowsze postanowienia odnoszące się do liturgicznych i pozaliturgicznych form kultu Eucharystii poza Mszą św. Konferencja Episkopatu Polski w obecnej instrukcji chce przypomnieć i dostosować do polskich tradycji zawarte w tej księdze wskazania dotyczące sprawowania nabożeństw eucharystycznych.

Sprawowanie Eucharystii stanowi ośrodek całego życia chrześcijańskiego zarówno dla Kościoła powszechnego jak i dla wspólnot miejscowych tego Kościoła. Kościół od początku przechowywał Eucharystię w celu udzielania Wiatyku. Przechowywanie świętych postaci dla chorych, z biegiem czasu wytworzyło zwyczaj adorowania tego Sakramentu. Ofiara eucharystyczna jest źródłem i szczytem całego życia chrześcijańskiego. Kościół poleca rozwijać również poza Mszą św. publiczne i prywatne nabożeństwa do Najświętszej Eucharystii.

W roku Kongresu Eucharystycznego staje przed nami zadanie pogłębienia kultu eucharystycznego w oparciu o autentyczną naukę Kościoła. Z tego względu kapłani powinni dokładnie przestudiować:

1) Encyklikę „Mysterium fidei",

2) Instrukcję „Eucharisticum mysterium",

3) List wielkoczwartkowy papieża Jana Pawła II O tajemnicy i kulcie Eucharystii z 24 lutego 1980 roku oraz

4) zasady podane w księdze „Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą świętą".

## I. Formy liturgicznego kultu Eucharystii poza Mszą świętą

### a) Adoracje eucharystyczne

1. Należy zwracać uwagę na to, aby przy wystawieniach Najśw. Sakramentu uwydatniał się związek istniejący pomiędzy jego kultem i Mszą świętą. Związek ten uwydatnia się najwyraźniej, gdy adoracja eucharystyczna następuje bezpośrednio po Mszy św.

2. Księga liturgiczna: Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą św. przewiduje wystawienie Najśw. Sakramentu albo w monstrancji, albo w puszce. Rozróżnia się dłuższe i krótsze wystawienie Najśw. Sakramentu.

a) Zaleca się, aby w kościołach i kaplicach, w których na stałe przechowuje się Najświętszy Sakrament, odbywało się co roku uroczyste wystawienie Najświętszego Sakramentu trwające przez dłuższy czas. (Księga nie używa tradycyjnej nazwy czterdziestogodzinne nabożeństwo, bowiem nazwa ta nie odpowiada już obecnej praktyce).

b) Zaleca się również wystawienie trwające przez krótki czas, u nas są to zwykłe adoracje w dni powszednie, adoracje niedzielne, czy też adoracje nazywane Godziną świętą.

3. Najświętszy Sakrament wystawia się na ołtarzu przykrytym obrusem i korporałem. Jeżeli wystawienie w monstrancji ma trwać dłużej, można się posłużyć tronem ustawionym na podwyższeniu i nakrytym korporałem.

4. Struktura adoracji eucharystycznych ukształtowała się w przeszłości i w swej zasadniczej linii przetrwała aż do dziś. W adoracji eucharystycznej ważniejsza jest jej treść niż układ formalny. Poszczególne diecezje posiadają w tej dziedzinie swoje własne tradycje. Księga liturgiczna nie określa dokładnie samego przebiegu adoracji, mówi jednak, że powinny w niej mieć miejsce następujące elementy: czytanie Pisma św. połączone z homilią, modlitwy, śpiew jako odpowiedź na słowo Boże, święte milczenie. Porządek tych elementów nie jest określony. Można i trzeba dostosowywać go do duchowego poziomu uczestników i bronić w ten sposób przed monotonią.

5. Adoracja powinna mieć wyraźnie chrystocentryczny charakter: „podczas wystawienia należy modlitwy, śpiewy i czytania tak ułożyć, by wierni skupili swoją uwagę na Chrystusie Panu" (KKTE 71). Mo

dlitwy, śpiewy i czytania powinny uczyć prawdziwej pobożności eucharystycznej. Najpierw mają one kierować wiernych do pełnego udziału w tajemnicy paschalnej Chrystusa i do wdzięczności za dar Chrystusa dającego nam swoje życie. Powinny wyrażać radość zebranych z życia w głębokiej przyjaźni ze Zbawicielem i prowadzić do otwarcia przed Nim serca. Modlitwy powinny wyrażać potrzeby zebranych, ich bliskich i wszystkich ludzi, powinny być błaganiem o pokój i o zbawienie całego świata. Wspólna modlitwa zebranych ma wzbudzić w nich pragnienie ofiarnego życia dla Chrystusa i pragnienie zjednoczenia z Nim w Komunii św. Udział w adoracji ma prowadzić do pełnienia dobrych czynów, do świadczenia o Chrystusie, do starań o zbawienie świata.

6. W układzie adoracji znajdują się więc modlitwy uwielbienia i chwały, rozważanie tajemnic Chrystusa, modlitwy błagalne i prośby w aktualnych potrzebach społeczności wiernych. Trzeba zawsze dawać pierwszeństwo uwielbieniu przed prośbą. Należy dokonać roztropnego wyboru treści, nie możemy bowiem w jednej adoracji wyrazić wszystkiego.

7. Adoracje eucharystyczne powinny być powiązane z poszczególnymi okresami liturgicznymi. Można to osiągnąć przez odpowiednie wprowadzenie, śpiewy zaczerpnięte z okresu liturgicznego lub przez odpowiednio dobrane modlitwy. Najbardziej pomocne będą fragmenty Pisma św. właściwe dla danego okresu liturgicznego.

8. Czytanie Pisma św. w czasie adoracji eucharystycznych wynika z ducha liturgii. Czytane fragmenty mają wprowadzić wiernych w głębsze rozumienie tajemnicy Eucharystii, ukazać jej poszczególne aspekty i związek tej tajemnicy wiary z duchowym życiem chrześcijańskim.

9. Fragmenty Pisma św. należy tak dobierać, by układały się one w pewną całość, zachowując jedność myśli i tematu.

10. Adoracja eucharystyczna powinna być czasem skupionej modlitwy. Stąd płynie postulat, aby zarówno czytanie tekstów Pisma św. jak i jego wyjaśnienie bardziej przypominało rozważanie niż pouczenie. Czytane i rozważane słowo Boże powinno prowadzić do gorliwej modlitwy.

11. W pewnych momentach wskazane jest święte milczenie. Mogą to być momenty: po czytaniu Pisma św., po modlitewnych wezwaniach czy nawet podczas odmawianej modlitwy. Prowadzący nabożeństwo winien wykazać przy tym wiele roztropności. Dłuższe milczenie można zachować we wspólnotach przygotowanych już do samodzielnej modlitwy. Do milczenia należy też stopniowo wychowywać wiernych.

### b. Nieszpory z wystawieniem Najświętszego Sakramentu.

12. Przed Najświętszym Sakramentem wystawionym na dłuższy czas można odprawić jakąś część Liturgii Godzin, zwłaszcza Godziny główne (KKTE 72). Należy podtrzymywać zwyczaj odprawiania Nieszporów z

wystawieniem Najświętszego Sakramentu, zwłaszcza w większe święta, w dni odpustów parafialnych i w niedziele adoracyjne. Jeżeli adoracja odbywała się przed Nieszporami, po Nieszporach można bezpośrednio udzielić eucharystycznego błogosławieństwa.

### c. Procesje eucharystyczne

13. Procesje eucharystyczne stały się powszechną praktyką w Kościele i są zasadniczo wzorowane na procesji ku czci Najśw. Ciała i Krwi Chrystusa.

Należy dbać o społeczny charakter tych procesji jak i o czynny w niej udział wiernych, aby procesja była znakiem ludu pielgrzymującego do wiecznej Ojczyzny. Jeśli procesja z Najświętszym Sakramentem odbywa się po Mszy św., hostię do procesji należy konsekrować podczas Mszy św., którą bezpośrednio poprzedza procesję.

14. Procesje w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa należy odprawić w sposób podany w rozdziale IV księgi KKTE. Należy również zachować procesje odprawiane przez 8 dni uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa oraz procesję w uroczystość Najśw. Serca Pana Jezusa tam, gdzie jest taki zwyczaj. Dzieci, które w danym roku przystąpiły do pierwszej Komunii św., powinny w tych procesjach uczestniczyć w zorganizowanej grupie.

15. Należy zachować i ożywiać inne procesje eucharystyczne u nas odprawiane. Śpiewy i modlitwy powinny być tak dobrane, aby wszyscy okazywali przez nie wiarę w Chrystusa i ku Niemu kierowali całą uwagę (KKTE 80).

## II. Nabożeństwa Eucharystyczne

16. Nabożeństwa eucharystyczne stanowią część wszystkich nabożeństw istniejących w Kościele i dotąd odprawianych we wspólnotach katolickich. W Konstytucji o liturgii czytamy: „zaleca się usilnie nabożeństwa ludu chrześcijańskiego, zgodne z przepisami i zasadami Kościoła". Odnosi się to do nabożeństw Kościołów partykularnych. Sobór zalecił tak uporządkować nabożeństwa, aby „zgadzały się z liturgią, z niej poniekąd wypływały i do niej wiernych prowadziły" (KL 13).

17. Należy usilnie dążyć do tego, by nabożeństwa z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, które są częstą praktyką w naszych kościołach i najpowszechniejszym wyrazem kultu Eucharystii poza Mszą św. nadal były utrzymane i pogłębiane. Aby wierni we właściwy sposób w nich uczestniczyli, należy przez słowo wprowadzające lub przez wybrane fragmenty Pisma św., ukazywać ich wewnętrzny związek z tajemnicą Eucharystii.

18. Różaniec, który „opiera się na Ewangelii i odnosi się, jakby do centrum, do tajemnicy Wcielenia i Odkupienia ludzi, trzeba uważać

za modlitwę, która w pełni posiada znamię chrystologiczne" („Marialis cultus" 46). Tak rozumiana modlitwa różańcowa odprawiana przed wystawionym Najświętszym Sakramentem nabiera głębszego znaczenia. Należy jednak przez odpowiednio dobrane fragmenty Pisma św. lub przez rozważania ukazywać wiernym chrystologiczny charakter modlitwy różańcowej i uwydatniać związek tajemnicy Chrystusa rozważanej na różańcu z tajemnicą Chrystusa obecnego w Najświętszym Sakramencie.

19. Gorzkie Żale należą do tradycyjnych nabożeństw okresu Wielkiego Postu i są rozważaniem męki Pana podjętej dla naszego zbawienia. Pomagają one wiernym zbliżyć się do tajemnicy zbawczej śmierci Chrystusa. Odpowiednio dobrane fragmenty Pisma św. i głoszone rozważanie Męki Pańskiej powinny pogłębiać treściowo to wielkopostne nabożeństwo i pełniej ukazywać jego powiązanie z tajemnicą Eucharystii.

20. Majowe nabożeństwo jest w Polsce zwyczajowo odprawiane przed wystawionym Najświętszym Sakramentem. Słowa litanii skierowane są do Maryi, ale refren „módl się za nami" przypomina, że Ona jest naszą orędowniczką u swego Syna. Przed rozpoczęciem majowego nabożeństwa należy przypomnieć wiernym szczególny udział Maryi w misterium zbawienia oraz prawdę o Jej orędownictwie.

Nabożeństwa majowe można odprawiać w dwojakiej formie, zgodnie z tradycją diecezji:

a) Na początku nabożeństwa wystawia się Najświętszy Sakrament i przed nim odbywa się całe nabożeństwo.

b) Przed wizerunkiem Najśw. Maryi Panny śpiewa się Litanię loretańską i głosi się, albo czyta odpowiednie rozważanie. Następnie celebrans przechodzi do głównego ołtarza, wystawia Najświętszy Sakrament, odprawia krótką adorację i po odśpiewaniu pieśni eucharystycznej udziela błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem.

21. Wspominając świętych Kościół głosi „misterium paschalne w świętych, którzy współcierpieli i zostali współuwielbieni z Chrystusem" (KL 104). W nabożeństwach ku czci świętych uwaga koncentruje się na osobie Świętego i dlatego takie nabożeństwa nie powinny być odprawiane z wystawieniem Najśw. Sakramentu. Po modlitwach do Świętego i po kazaniu można odprawić nabożeństwo eucharystyczne. W ten sposób Święty ukazuje się jako ten, który prowadzi do Chrystusa.

„Ożywienie i pogłębienie kultu eucharystycznego jest sprawdzianem prawdziwej odnowy — tej, którą Sobór postawił sobie za cel. Jest tej odnowy punktem poniekąd kulminacyjnym. (...) Kościół i świat odczuwają wielką potrzebę kultu eucharystycznego. Jezus oczekuje nas w tym Sakramencie miłości. Nie żałujmy naszego czasu na spotkanie z Nim w adoracji, na kontemplację pełną wiary i gotowości wynagrodzenia wielkich win i występków świata". (Jan Paweł II, List o Tajemnicy i Kulcie Eucharystii, n. 3).

**Powyższa Instrukcja została uchwalona przez 219 Konferencję Plenarną Episkopatu Polski obradującą w Warszawie w dniach 10—11 marca 1987 r.**

**Należy ją ogłosić w urzędowych pismach diecezjalnych.**
**Warszawa, 11 marca 1987 r.**

**† Józef Kard. Glemp**
**Prymas Polski**
**Przewodniczący Konferencji**
**Episkopatu Polski**

**† Biskup Tadeusz Rybak**
**Przewodniczący Komisji Episkopatu**
**d/s Liturgii i Duszp. Liturgicznego**

## SPIS TREŚCI

### I. AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ



### II. AKTA EPISKOPATU POLSKI

Wydawca: Kuria Arcybiskupia we Wrocławiu
50-328 Wrocław, ul. Katedralna 13/15
Tel. Kurii Arcybiskupiej 22-50-81
Tel. Arcybiskupa Metropolity 22-42-14
Redaktor: Ks. Henryk Szareyko

---

Zakład Graficzny Poczty i Telekomunikacji, Wrocław, ul. Krasińskiego 5
zam. 939-87 — 1700 — C-1